

05

A

1461

EXERCITATIO QUARTA

De

AMPLITUDI-

NE GRATIÆ DIVINÆ

ERGA OMNES LAPROS PEC-
CATOES,

Ex

Johanne Bergio, Ludovico

Crocio, aliisque uberius conformata, & crassioribus

Calvinistis, tum supralapsariis, tum sublapsariis, ut in
Belgio vocantur,

opposita,

Nec non

In Alma Wittebergensi

Sub Amplissima divina gratia auspiciis

PRÆSIDE

JOHANNES SCHARFIO, SS.

Th. D. Professore Extraordinario. Metaph. & Log.

Ordinario P. h. t. Amplis. Facult. Philos. DECANO.

Respondente

M. CONRADO Newensfeldt / Dantiscano,

ad disputandum publicè proposita,

In auditorio Veteri.

ad diem XXIII. Martij, horis matutinis.

WITTEBERGÆ,

Literis JOHANNIS HAKEN, M. DC. XLIIIX.

AMPLIUM

NE GRATIA DIVINE

ERGA OMNES LAPROS PEO

CATORIS

Johanne Bergrö, Ludovico

Cincio, alioque ubiue contentantur, & collationibus

Colentibus, cum invidiam, tam infamiam, quam

habeat, occurrat.

In Alia V. in Bergo

JOHANNIS SCHARFIO SS.

Th. D. Professor: Exordium in Alia & Log

Ordinatio P. R. in Alia, P. R. in Alia

M. CONRADO, P. R. in Alia, P. R. in Alia

edidit, publico, publico, publico

in Alia, P. R. in Alia, P. R. in Alia

WITTEBERG

Licetis JOHANNIS HAKEN, M. DC. XLIX

EXERCITATIO QUARTA

De

Amplitudine gratiæ divinæ, & æquali Dei benevolentia erga æquales reos, omnesque lapsos, & miseros peccatores.

Continuatio.

Benevolentissimam, misericordissimam & propensissimam Dei voluntatem erga universum genus humanum, omnesque pariter miseros peccatores, demonstravimus hactenus. Patet inde, quod sanctissimus Deus, benignissimus Pater, in æquali generis humani, pariter perditæ reparatione, neminem lapsorum hominum ex mera eudoxia præterire, aut in miseria communi ullum relinquere, adeoque ab omni gratia salvificâ excludere prorsus voluerit, sed potius omnium in eodem sincero affectu miserus, ex paterna æquali Φιλανθρωπία omnes in gratiam receperit: Et omnibus singulisque, in pari culpa & pœna constitutis, veniam, salutemque æternam in Christo omnium Mediatore ac Redemptore reparandam, constituerit. Quæ doctrina fidesque catholica cum ab adversariis Calvinianis variè pervertatur, ac vehementer impetatur, nec non impugnetur, exponenda ea nunc porro erit, domesticis quoque adversariorum testimoniis confirmanda, nec non à sirophis atque corruptelis hostium veritatis imposterum vindicanda.

THESES. I. Clarissima adeo & probatissima sacræ scripturæ dicta sunt, quæ in antecedentæ exercitatione contra Calvinistas, & absoluti decreti reprobationis assertores, produximus, de universali, benevolentissimâ, misericordissimâ & gratiosissimâ Dei voluntate, sive de universali Dei Φιλανθρωπία, & gratia, quâ Deus clementissimus paterno prorsus amore, omnes lapsos homines ex communi miseria pariter eruere, ac redintegrare, salvosque fieri cupit,

*De Ampli-
tudine
gratiae Lu-
dovicus
Crocus.*

cupit, & satagit, ut inficiari ea simpliciter, & palam diffiteri non
audent Calvinistae: ne tamen turpiter errasse hactenus, & manife-
sto falsa docuisse videantur, nec non apertissimae veritati contra-
venire, aut evidentissimis verbi divini dictis obloqui censeantur,
varias subinde comminiscuntur glossas & strophas, quibus elude-
re non nihil possint, quae recta elidere non sufficiunt. Sed ita
ubique agunt, ut nusquam firmo stent talo. Quinimò magna
insuper volumina hodiè de universali Dei gratia, de amplitudine
gratiae & meriti Salvatoris speciosè scribunt Galli Salmurienses,
Bremenses, Crocius, Hermannus Hildebrandus, Moses Amy-
raldus, Camero, nec non Bergius, alijque. Scilicet *doctrina*
de gratiae divinae erga genus humanum amplitudine, est illa helena, in-
quit Ludovicus Crocius in praefatione dyodecadis dissertationum
exegeticarum & apologeticarum syntagmatis, ob quam hic pulvis
non sine detrimento publicae aedificationis parum prudenter excitatur.
Quae doctrina, si haeretica est, tota veneranda antiquitas, nisi fallimur,
nobiscum haereseos accusabitur, quippe quae hac in parte à nobis non dis-
sidet: si heterodoxa plerique, omnes, utique, tam veteres, quam recentiores
Theologi, pietate & eruditione insignes, nobiscum erunt heterodoxi,
quippe quorum vestigia in re, quicquid de phrasi hac, illa fiat, quam
quisque, omni aeo peculiarem habuit, serio pressimus. Ecce confitetur
ille doctrinam de amplitudine gratiae divinae erga totum genus hu-
manum esse antiquissimam, & in tota veneranda Christi Ecclesia
receptissimam, probatissimamque. Protestatur quoque se hic
nullam aliam doctrinam tradere, quam quae à tota veneranda
antiquitate, nec non à veteribus pariter ac recentibus Theologis,
quoad rem ipsam sit jam olim proposita, licet in phrasibus non-
nulla discrepantia occurrere videatur.

THESES. II. Et certè gravissima ea est controversia, quae de
amplitudine gratiae salvificae hodiè agitur. Primum enim
salutis aeternae principium concernit: Unde reliqua fidei do-
gmata de redemptione generis humani per Christum, Mediato-
rem, Redemptorem & Salvatorem facta, de vocatione homi-
num ad gratiam & salutem à Christo partam capessendam, de
conversione, justificatione, sanctificatione, de praedestinatione
ac e-

ac electione &c. dependent omnia. Quam propterea ut nunc porro quam studiosissime pertractemus, nec non magis magisque expediamus, interest plurimum, & necesse penitus. Primum controversiæ punctum illud est, *an Deus in interno suo beneplacito serio ac sincerè velit omnium hominum salutem?* Nos constanter asserimus, & hæcenus abundè demonstravimus. Prædestinatiani hæretici olim negarunt, uti in dissertatione prima prolixè induximus. Negavit inde id ipsum Joh. Calvinus, qui & horribile prorsus absolutæ reprobationis decretum inde porro procudit. Negarunt idem similiter ejus complices & adseclæ, Beza, Zanchius, Piscator & in universum omnes, qui in Belgio vocantur superlapsarij, crassissimi Calvinistæ, quorum opinio adeò horrida, impia atque prophana est, ut posteriores Calvinistæ eam palàm asserere simpliciter non audent. Non multum tamen inde abeunt Synodales Dordrechtani, qui hic inde decernunt, tandemque concludunt, *Deum ex mera évodonia plurimos in communi miseria deseruisse, sicque reprobasse*: saltem recentiores quidam, Galli præsertim, Salmurienses & Bremenses, indeque & alij, peculiarem hinc præferre videntur doctrinam, qui *de amplitudine gratiæ speciosa procedere incipiunt dogmata*. Tota igitur hæc causa & controversia ut planior reddatur atque expeditior, quatuor rei capita, pro nostro quidem instituto, ordine in palestram producemus. *I. Splendida recentiorum Calvinistarum, molliorum in verbis, subtiliorum in speculationibus, (liceat ita loqui vel discretionis saltem gratia) placita & dogmata, quæ de amplitudine gratiæ diviniæ condunt traduntque; quibus nec parum derogant auctoritati sectæ Calvinisticæ ejusque crassos errores palam produnt, & nostræ sententiæ suffragantur, adeoque veritati orthodoxæ non obscurum perhibent testimonium, fidemque nostram insigniter confirmant.* *2. Vanissima veterum crassiorum & duriorum Calvinistarum glossemata, dissidia & certamina perversissima, quibus enormes suos errores palliare ac tutari annituntur.* Denique *3. novissimæ controversiæ specimina & documenta, quæ excutienda penitus erunt atque examinanda, ut magis appareat, qualis illorum molliorum & subtiliorum opinio sit, quid illic veri falsive subsit*: Tandem *4. toti-*

*Punctum
Contro-
versia.*

*Molliores
Calvinistæ*

us causa ἐπιχειροῦσι addetur: quid tandem hīc statuendum, & quæ genuina atque vera universæ controversiæ summa & sententia sit.

Johan.
Bergius de
Universali
Dei volū-
tate.

THESES. III. Ac primò quidem Johannes Bergius Electoral. Brandenb. Aulicus Concionator in libello German. Unterscheid vnd vergleichung der Evangelischen cap. III. Von dem Willen Gottes wegen der Seeligkeit vnd Verdammniß der Menschen quest. 52. pag. 84 editionis Berlinensis de Anno 1644. quæstionem sic informat. Ob Gott gar nicht wolle/ daß alle Menschen Selig werden? Resp. ita: Gott ist von Natur gütig vnd barmhertzig gegen alle Menschen. Er ist aber auch ein gerechter vnd ewriger Gott wider die Sünde der Menschen. Derhalben so hat Er zwar für sich kein wolgefallen an einigem Menschen verdammniß/ sondern wil/das sich jederman zur Busse-lehre vnd selig werde: Jedoch der gestalt/ daß Er auch nach seiner Gerechtigkeit/ die sich nicht bekehren/richten vnd straffen wil. Quam in rem citat dicta sacræ scripturæ Ps. CLV. v. 6. Suavis Dominus universis & miserationes ejus super omnia opera ejus. Deut. XXXIII. v. 3. Diligit Deus populos omnes, sancti sunt in manu ejus. Prov. VIII. v. 31. Deditia meæ sunt cum filiis hominum. Sap. XI. v. 25. Deus diligit omnia, quæ sunt in natura, & nihil eorum, quorum est effector, abominatur. Non enim odiens aliquid constituit aut fecit. Matth. V. v. 45. Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est, qui solem suam oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos. Tit. II. v. 11. Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus χάρις τε θεῶν ἡ σωτηροῦς, salvifica sive salutifera Dei gratia, illuxit πάσιν ἀνθρώποις. Tit. III. v. 4. Postquam benignitas & φιλανθρωπία apparuit Salvatoris Dei nostri secundum misericordiam suam salvos nos facit &c. Quæ dicta universalem Dei φιλανθρωπία & misericordiam erga omnes homines clarè ac evidenter satis eloquuntur. Quorum evidentiâ convictus Bergius, eam non potuit amplius inficiari, aut in dubium vocare, sicuti olim & hæcenus fecerunt Calvinistæ alij. Justitiam porrò Dei astruit ex dicto Exod. XX. v. 5. de qua inter nos lis nulla est. Id notandum omnino

minimò est, quod aperte scribit Bergius, Gott habe für sich kein
wolgefallen an einiges Menschen Verdammniß / sondern wolle daß
sich jedermann zur büsse bekehre vnd selig werde. Quod suæ asser-
tionis membrum solide demonstrat ex sequentibus dictis: Nolo
mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini & vivite
Ezech. XVIII. v. 32. Vivo ego, dicit Dominus Deus, nolo mor-
tem impij, sed ut convertatur impius à viâ suâ & vivat *Ezech.
XXXIII. v. vii.* qui omnes homines vult salvos fieri & ad agni-
tionem veritatis venire, *1. Tim. II. v. 4.* Apparuit enim gratia
Dei Salvatoris nostri omnibus, erudiens nos &c. *Tit. III. v. 11. 12.*
Nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti *II. Pet.
III. v. 9.* Hæc illa sunt efficacissima & clarissima verbi divini di-
cta, quæ Calvinistæ tandem veritatem extorserunt.

THESES, IV. Jam vide porrò, quàm egregiè seu speciosè to-
tam hanc causam tractet *Ludovicus Crocius in Syntagmate Theolog.
Sacra lib. IV. cap. 1.* ex primis suis principijs eam eruere allaborat,
ac splendidè satis eam in rem sic scribit: Principia salutis humanæ
sunt gratia tum *paterne miserationis*, tum *fraternæ redemptionis*, tum
supernæ Dei vocationis. Primum probat ex *Rom. XI. v. 32.* De-
us conclusit omnes sub incredulitatem, ut omnium misereatur.
Alterum ex *1. Job. II. v. 2.* ipse (Christus Mediator & Pontifex no-
ster) propitiatio est pro peccatis nostris, non pro nostris tantum,
sed etiam pro totius mundi peccatis. Tertium adstruit ex *Luc.
XXIV. v. 46. 47.* Dixit eis Christus, ita scriptum est & ita oport-
uit Christum pati & resurgere ex mortuis tertio die, & prædicari
ejus nomine pœnitentiam ac remissionem peccatorum apud o-
mnes gentes, incipiendo ab urbe Hierosolymorum. Quæ dicta,
inquit, sunt divina interpretamenta primæ promissionis Evange-
licæ *Gen. III. v. 15.* tamq; illustria, ut quicquid lucis humana af-
fundant ingenia, præ illis meritissimæ sunt tenebræ. *Et hæc omninò
verissima sunt.* Pergit *Crocius ibid.* per gratiam intelligimus actus
divinæ benevolentia & *Φιλανθρωπίας*, quâ Deus humani generis
lapsi misertus est, quando vidit id totum æterno exitio immergi,
neq; ullo pacto ex eo liberari posse, nisi ipse succurreret. *Eph. I.
v. 5. c. II. v. 4. Tit. III. v. 4.* Unde primò manifestum est, cum divina
litera

Principia
Salutis.

Gratia
paterna
miseratio-
nis.

litera dicunt, gratiã nos salvos factos esse, per gratiam non intelligendam esse, nisi misericordiam Dei, & gratuitum erga nos favorem. Et hæcenus omnia benè se habent. Jam porrò scribit, docetq;: gratia paternæ miserationis est primum humane salutis principium, quo Deus totum genus humanum ita complectitur, ut velit omnes homines salvos fieri, eisq; secundum sapientiam & justitiam suam, media salutis amplissima ordinet ac determinet. Hujus primi salutis nostræ principij propria sedes est. *Gen. III. v. 15. Job. III. v. 16. 1. Tim. II. v. 4. Tit. II. v. 11. 2. Pet. III. v. 9.* Est autem hîc considerandum ejus objectum & modus. Objectum gratiæ miserationis est totum genus humanum, ut miserum & peccato inquinatum. Hoc enim Salvator noster. *Job. III. v. 16.* docet vocabulo, mundus. Nam certum est hic voce mundi intelligi genus humanum, & quidem Universum, ut signanter addit *Crocus in dyodecad. diss. 9. p. 474.* Modus gratiæ miserationis consistit in illius amplitudine aut determinatione. Amplitudo ejus posita est in dono, in postulato, & in promisso. Determinatio gratiæ miserationis est, quâ Deus eam per sapientiam & justitiam suam ita limitat, emetitur & ordinat, ut hominem peccatorem non sine Christo filio suo aut extra eum, neq; sine poenitentia & fide, sed hanc secundum suam postulando, & vitam in Christo promittendo, per gratiam verò utramq; largiendo, in amicitiam suam recipiat, à peccato absolvat & vitã æternã donet. *Hæc Crocius de universali Dei gratia d. l. Quæ repetit in dyodecade dissertationum exegeticarum & Apologeticarum Syntagmatis dissertat. IX. §. 3. magisq; illustrat singula.* Gratia, inquit, significat indebitam Dei benevolentiam, qua mortis & damnationis æternæ reos homines vult ad reconciliationem admittere & ipse medium reconciliationis ordinare, nempe Christi meritum & intercessionem. *Job. III. v. 16. Rom. V. v. 8. 2. Cor. V. v. 18. 19.* quomodo magnum Theologorum decus *D. Rivetus diss. VII. de grat. univ. th. 26.* voluntatem Dei antecedentem orthodoxè explicat & præparationis dicit, quæ etiam possit aliquo modo dici *evdokia*, non quidem respectu effectus, sed respectu mediorum, ad id per se conducentium, ordinationis. *Item 2.* Notat benevolentiam Dei intuitu meriti Christi provocatam ad hoc, ut velit lapsos homi-

homines ad participationem suæ gratiæ, & vitam æternam vocare. *Gen. III. v. 16. Deut. XXXIII. v. 19. 20. 21. 22. 23. Ezech. XVI. v. 6. 7. Hof. 1. v. 7.* (3) Notat affectum cum effectu, seu benevolam Dei effectiorem adhibitam ad operandum conversionem, hoc est, actualem communicationem mediatorum salutis. *Cor. III. v. 9. 10. & XV. v. 10. & Eph. 1. v. 13. & II. v. 4. 5. 16. 17.* præterea pag. 470. S. 48. sic loquitur. Tertius bonitatis divinæ progressus est misericordia, quæ est gratia paternæ miserationis, qua de hîc agitur, sive affectus miseris, non obstante peccato, succurrendi, excludens quidem Meritum creaturæ, sed non excludens Peccatum creaturæ, sed illi Remedium inveniens. Apostolus appellat τὴν χρηστότητα καὶ τὴν Φιλανθρωπίαν τῆς σωτηρίας ἡμῶν θεῶν bonitatem & erga homines amorem Servatoris nostri Dei, nõ ex operibus nostris, quæ fecerimus nos, sed ex sua misericordia servavit nos per lavacrum regenerationis, renovationis Spiritus Sancti. Hæc ita Crocius.

THE S. V. Quæ dogmata ut magis magisq; comprobentur & illustrentur in præfatione dissertation. Exegetic. & Apolog. producit consensum Ecclesiæ totius inferioris Hassiacæ. *Accedit, inquit, de hisce mysteriis prudentissimum ac mitissimum docendi genus totius inferioris Hassiæ Principum amabæis scriptis editis A. 1622. p. 311. & 382.* Hactenus ita docuerunt, & adhuc docent ac profitentur, quod videl. *Deus omnium hominum salutem communiter velit: & licet actualis & efficax applicatio evangelicarum promissionum non omnibus, verum solis electis obtingat, nihilominus Christus toti mundo, atq; ita omnibus & singulis salutem & æternam beatitudinem acquisiverit, & promeritus sit, & ejusmodi acquisitam gratiam, & bona per sanctum Evangelium indiscriminatim omnibus & singulis hominibus, quibus prædicatur, offerri curet, unà cum certa hac promissione, ipsos, si pœnitentiam agant, & Evangelio credant, sui meriti actu participes futuros, atque ita electionem non esse factam ante decretum creationis & permissionis lapsus, nec ante decretum annunciandi Evangelium omni creaturæ, sed immediatè hoc consequi.* Quodq; reprobationis decretum non sit absolutum, quod Deus in reprobatis causam reprobationis & conde-

Confessio
Hassiacæ
Ecclesiæ.

B

mpa-

mnationis, peccatum scilicet, invenerit: Electionis etiam decretum absolutum non opponatur ordinato, quasi Deus eos, quos ad vitam æternam prædestinavit, absolute absque ullis accedentibus medijs ad salutem producere velit, quod in electis nullam planè causam reperit, propter quam præ alijs ad vitam æternam præordinavit. Sed & porro suam sententiam de amplitudine gratiæ ex autoritate D. Ursini confirmat in *dyodecade dissert. 9. §. 55.* Certum est, inquit, Voce mundus *Job. III. v. 16. Sic Deus dilexit mundum* &c. intelligi genus humanum, & quidem universum, ut Catechumeni nostri didicerunt *è quest. catechet. 37.* & ad illam Comentarjjs D. Zachariæ Ursini quondam orthodoxi professoris Academiae Heidelbergensis s. 3. cujus aurea verba sunt. *Causa movens Deum, ut daret Filium pro nobis, fuit. 1. Amor Dei erga genus humanum: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. 2. Misericordia erga lapsos in peccatum & mortem. Ex sua misericordia servavit nos. Tit. III. v. 5. 3. Voluntas in Deo vindicandi injuriam Diaboli, qui in Dei contumeliam nos ab ipso averterat, & imaginem Dei mutilaverat in contumeliam creatoris. Ubi sanè D. Ursinus Theologus à partium studio remotus Mundi vocem cum Apostolo Johanne accipit, non pro solis electis, ut ceteriores quidam interpretantur, sed pro universo genere humano lapso: cui merito ad stipulamur. Hæc ita Crocius d. l.*

THESES. VI. Splendida profectò omnia & speciosa satis, quæ ut causæ nostræ propius accedunt, & in quantum aliorum Calvinistarum, præsertim supralapsariorum, horrenda dogmata palam evertunt, nec non sublapsariorum quoq; , adeoq; & totius Synodi Dordrechtanæ doctrinam evidenter redarguunt, ita eatenus ea comprobamus, & ambabus, quod ajunt, manibus acceptamus. Quia verò illi ipsi autores sectæ Calvinisticæ se addictiss. profitentur, eamque propagare etiamnum conantur, paulò altius in eorum mentem inquirendum erit. Cave, quisquis es, ne blandis verbis decipiaris. Nec immeritò suspiceris, ὑπερλόιντι subesse. Ac sanè si omnia rectius æstimaveris, & probè excusseris singula, haud obscure deprehendes, ἀνυπερλα ea non esse, nec id verè in summa rsi exhibere, quod verbis promittunt. Certe talia non sunt, quæ
publicitus

publicitus in totius orthodoxæ Ecclesiæ præjudicium commenda-
ni debeant, ut nuper intempesti vè nimis atq; infeliciter, ne dicam
imprudenter, Non nemo fecit. Cautius hic agendum est, vel
eam quoque ob causam, quod Autores illi, quorum causa nunc
agitur, approbare nolint Formulam Concordiæ, in qua hæc ipsa
doctrina de universali gratia solidè asseritur ac sincerè proponi-
tur: quin potius cum adversarijs, universalis gratiæ oppugnato-
ribus, colludere malint, nec non principium & fundamentum
absoluti decreti in Synodo Dordrechtanâ statutum, tutari anni-
tantur, æqualem insuper reparationis gratiam, & æqualem *Φιλαν-
θρωπίαν*, quoad salvandi voluntatem, pertinaciter impugnent.

THESES. VII. Id verò promptè arripimus, quod illi ordinem de-
cretorum divinorum aliter ac rectius proponunt: Electionem
nèpe non factam esse ante decretum Universalis vocationis sive an-
nunciandi Evangelium omni creaturæ, ut disertè loquuntur Haf-
siaci. Primò omnium itaq; hic præsupponendum est, enormiter
errare illos, qui *primum fidei & salutis æternæ principium faciunt præ-
destinationem*: quasi hæc sit primum Dei decretum, unde universa
gratiæ salvificæ dispositio & administratio unicè dependeat.
Quem exitiale sectæ Calvinisticæ errorem supra in præcedenti dis-
sertatione produximus atq; profligavimus. Nunc saltem reco-
latur iudicium, quod hac super causa in *Mellificio historico Pezeliano*
part. III. scribit M. Johann. Lampadius, quodque laudat ipse Cro-
cius in præfatione modò notata. *Ad Schisma, inquit, Belgicum*
quod attinet, optandum esset, Belgas fideles cum Paulo in bonis operi-
bus consecrari vitam æternam, & sic vocationem suam & electionem
firmam reddere. Hoc enim facientes nunquam caderent. II. Pet.
II. v. 10. Quærere enim de prædestinatione, an sis electus, *sine*
mediis salutis revelatis, morsus est ille serpentinus, quo protopla-
sti infecti, & penè interfecti sunt, teste Luthero. Unde Martini-
us jam morti vicinus ad Crocium sic scripsit: *Ego quidem pleraq;*
que de Dei decretis à pluribus in omnem partem disputantur, ad edifi-
cationem parum facere iudico, & experientiâ & aliorum similibus judi-
ciis edoctus & persuasus; Ideoque apud me constitutum habeo, nun-
quam nisi pauca, & parcè de ijs loqui vel scribere, potius autem

Ordo de-
cretorum
divinorū
verus.

contentus esse *enarratione executionis*, & ab ea ad illa auditores remittere, ut *modus executionis* sit norma intelligendi decreta. Si quid autem omninò scribendum esset: mallet meis verbis pauca & necessaria scribere, eaque certa & indubitatum sensum habentibus, scripturæ testimonijs confirmare, quàm vel publica vel privata verbotenus repetere, quæ alij aliter, ut scimus, alicubi interpretantur, interim nullius conscientia aut libertati quicquam velim derogari vel præscribi. *Ecce senis Martinius agnoscit decreta DEI ab eorum executione aestimanda & ordinanda esse.* Sed & observes, quomodo hîc Calviniani, eorumque gregales errent & fluctuent, in ordine doctrinæ, quem hactenus temerè nimis observarunt de prædestinatione, sive electione, sive reprobatione hominum. Hoc primum est quod hîc contra crassos Calvinistas observandum est. Non procul inde abire videtur Joh. Bergius, quando in *tract. German. Unterscheidt v. vergleich. de Election. p. 99.* scribit, die verordnung der gnaden ist daß erste stücke vnser wahl / dardurch er vns erst von der Welt angefondert / vnd Christo gegeben. Ita ille gratiæ destinationem suspendit ab absoluta electione.

THESES. VIII. Deinde præoccupandum h. l. est, similiter errare illos, qui gratiam Dei faciunt *particularem*, ita quidem, ut Deus in voluntate beneplaciti sui non voluerit omnium peccatorum misereri, nec omnes in Adamo lapsos & perditos, pares licet in culpâ & miseriâ, receperit in gratiam, nec seriò velit, ut omnes salventur. Errat omninò Theodorus Beza in *secunda respons. ad acta Colloquij Mompelg. præfatione pag. 71.* Nos, inquit, de *prædestinatione docemus, Deum eterno occulto & immutabili decreto, maximam partem hominum Nolle seruari, & ad agnitionem veritatis pervenire.* (Hoc est Apostolo Paulo apertè Colaphum infringere & mendacij arguere.) Item: *Hoc dico, nunquam tempus fuisse, velesse, vel futurum, quo voluerit, velit aut voliturus sit DEUS singulorum misereri.* Errat pessimè Rennecherus de prædestinatione scribens: *Illi qui Deum omnium misereri & singulos salvari sibi imaginantur, toto Cælo errant, & magnum peccatum admittunt.* Similiter errant Zanchius in *Miscellaneis p. 302.* scribens: *DEUS absolutè vult electos salvos fieri, & absolutè itidem vult reprobos non seruari.* Itē
Grynaeus:

Grynaeus : Deus vult quosdam simpliciter salvos fieri , alios vero simpliciter non vult salvos fieri. *Jobann. Piscator disputat : advers. Piscator. Schaf. Thes. 47.* Deus decrevit ab æterno quorundam tantum misereri. Et paulò post : Etiam si Misericordia DEi dependeret à merito Mediatoris ; inde tamen non sequeretur , Deum misereri voluisse aut velle omnium , sed tantum aliquorum. Idem præfat. ejusdem scripti : DEus non vult omnium misereri , nec vult omnes salvos fieri. Idem *ibid. pag. 74.* Deus , etsi omnes vocat ad salutem ; tamen reprobos , quos semel exitio destinavit , salvare non vult. Nec inde multum abit Paræus in *Commentat. Epistolæ ad Rom. restringens universalem Dei voluntatem Rom. XI. v. 22. & 1. Tim. II. v. 4.* ad credentes , nec non in Apologeticis Bibl. quando ait : Christus impænitentibus præcipit Pænitentiam , & jubet ad se venire , quanquam scit , Patri ipsius non esse complacitum , eis dare Pænitentiam vel fidem. Hæc omnia falsissima esse , è dictis constat satis.

THESES. IX. Errant pariter *Synodales Dordrechtani* , qui passim tam in actis Synodi Dordrechtanæ , quàm in judicijs Provincialibus & extraneis artic. I. de prædestinatione docent , statuunt , contendunt , *Deum non seriò velle omnium hominum salutem , sed Dordrecht- plurimos ex mero beneplacito in reparatione generis humani præterijisse tani Syno- & in communi miseria reliquisse , reprobasse , quinimò & in hoc pun- dales. cto , in rejectione errorum artic. VIII. communibus suffragijs improbant , damnantq; Remonstrantes , utpote qui docent , DE- um neminè ex mera voluntate decrevisse in lapsu Adæ , & in cõmu- ni peccati & damnationis statu relinquere , aut in gratiæ ad fidè & conversionem necessariæ communicatione præterire. Embdani Embdani. in suo judicio & examine quæstionum potissimarum inter contra- Remonstantes & Remonstrantes controversarum circa Artic. I. de prædestinatione quæst. XIII. p. 595. disertè negant , Deum secun- dum beneplacitum suum seriò velle omnes salvos fieri. Quam suam thesin *ibid.* contra Remonstrantes aliquot argumentis ad- struere conantur. Idem *ibid.* in Synodo Dordrecht. docet fusi- usq; deducit *Petrus Molinaus p. 409.* quod si DEus , inquit , seriò in- tenderet , & cuperet omnes servare , ut loquuntur sectarij , effice- ret , ut*

ret, ut omnibus Evangelium innotesceret, sine quo nemo sal-
tur. Non ergò, *concludit p. 410.*, omnium hominum salutem
DEUS æqualiter cupit, sed vocatio tum externa tum interna secun-
dum *arcana doctrinae predestinationis* dispensatur, ut non sit volen-
tis, neq; currentis, sed miserentis DEI. Item addit, *gratiam u-*
niversalem datam omnibus hominibus, quæ vel mediata vel imme-
diata sufficiat ad perveniendum ad salutem, nullam agnosco. Hæc
Molinæus, cujus sententia approbatur *ibid. in sess. 144.* assentiun-
tur & reliqui Synodici Patres tam exteri, quàm Provinciales. *Pa-*
latini p. 513. voluntas DEI, ajunt, quæ pro beneplacito suo statuit,
quorundam ex genere humano lapsa non misereri in Christo, sed
eos in peccatis relinquere, & tandem propter illa damnare ad de-
clarationem justitiæ suæ, est totum decretum reprobationis ad
mortem. Quam suam sententiam probare annuntur *ex Rom.*
IX. v. 16. 17. 18. quorundam dundaxat misereri Deum ad salutem,
quodq; non omnes dederit filio suo redimendos. *ex Job. XVII. v.*
9. non pro mundo &c. Quod non omnibus fidem in Christum,
gratificari statuerit, quæ tamen ex ipsius solum donatione obti-
netur, *ut è Matth. XIII. v. 11.* Illis non est datum &c. Simili-
ter Theologi Hassiaci *p. 534.* statuunt DEUM decrevisse ab æterno
ex genere humano lapsa, quosdam pro suo beneplacito in lapsu &
miseria relinquere, *et media ad fidem et conversionem ipsam etiam*
salutem obtinendam necessaria eis non conferre. Idem passim in-
culcant & reliqui Calvinistæ in Synodo sua nationali. Quorum
sententia ibidem comprobatur, & confirmatur ab Illustriss. præpo-
tentibus Dominis ordin. general. *p. 385.* Impia ista & blasphema
Calvinistarum doctrina est. Longè aliud, longè melius docet
Scriptura S. & inculcat universa ecclesia Christi orthodoxa. Ni-
mirum *Deus neminem in lapsu reliquit*, neminem in communi
miseria deseruit, sed omnibus dedit Redemptorem Christum, qui
satisfecit pro omnibus, ut Crocius fatetur.

THESES. X. Errat itaq; Universa secta Calvinistarum, quæ non
modo erronea illa & prava dogmata modò notata suo calculo ap-
probavit, sed quoq; in declaratione sententiæ Synodicæ *canon XV.*
sancit atq; decernit: *DEUS ex liberrimo, justissimo, irreprehensibili et*

immu-

immutabili beneplacito decrevit in communi miseria, in quam se sua culpa precipitarunt, relinquere, nec salvifica fide & conversionis gratia donare, sed in vijs suis, & sub justo judicio relictos tandem non tantum propter infidelitatem, sed etiam cætera omnia peccata ad declarationem justitiæ suæ damnare, & æternum punire. Item in rejectione damnant Remonstrantes, eò quod doceant, DEum decrevisse neminem in communi statu peccati relinquere. Synodus rejicit errores eorum, dicunt, canon. VIII, qui docent, DEum neminem ex mera justa sua voluntate decrevisse in lapsu Adæ & in communi peccati & damnationis statu relinquere, aut in gratiæ ad fidem & conversionem necessariæ communicatione præterire. Stat enim illud, quorum vult, miseretur, quos vult, indurat. Rom. IX. v. 18. Et illud, Vobis datum est, nosse mysteria regni cælorum, illis autem non est datum. Matth. XIII, v. 11. Item, Glorifico te, Pater, Domine Cæli & Terræ, quod hæc occultaveris sapientibus & intelligentibus, & ea detexeris infantibus: Etiam, Pater, quia ita placuit tibi. Matth. XI, 25. 26. Hæc sententia est totius Synodi Dordrecht. quam manuum suarum subscriptione obsignarunt omnes & singuli Synodici Calvinistæ, Britannici, Palatini, Hassiaci, Helvetij, Wedderavici, Genevenses, Bremenses, Belgici, Hollandi tam australes, quam boreales, Zelandi, Ultrajectini, Frisij, Gröningenses Theologi, &c. ut videre licet ex actis Synod. p. 347. Editio Hanoviensis in 4. Anno 1620.

THE S. XI. Hæc, inquam, omnia erronea sunt & horrida Calvinistarum dogmata, nec cum hypothesebus Crocij supra notatis consistere aut conciliari possunt, modò ingenuè conceptæ eæ ab autore sunt, & candidè sine fuco propositæ. Certè clarissima dicta sunt. Notanter Dominus ait: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.* Ezech. XVIII. v. 32. Item, vivo ego dixit Dominus Jehovah: *Nolo mortem impij, sed ut convertatur impius à viâ suâ, & vivat.* Convertimini, convertimini à vijs vestris malis; & ut quid moriemini domus Israël? Quod dictum prolixè exposuimus in disput. antedanea tertia. Hic saltem notetur, quod DEus protestetur, se nolle mortem improbi, etiam morientis in peccato. In Hebræo habetur nomen *וַשׁוּׁוּ* quod significat
homi-

hominem turbentum, inquietum, perditissimum, mente ac animo iniquo & turbulento, cui non est pax. *Esai: XLVIII. v. 2. cap. LVII. v. 24.* qui malam causam agit. *Exod. II. v. 13. Psal. IX. v. 16.* qui perit in peccatis. *Gen. XVIII. v. 13. 25. Psalm. I. v. 5.* De tali improbo & perduto homine ait Dominus **נָלִי בְּמֹת הַמָּוֶת**. Nolo mortē impij morientis. Quibus verbis Jehevah DEus noster omnē causam perditionis humanæ a se removet, & in homines infideles & rebelles transfert. *Hof. XIII. v. 9.* Perditio tua ex te, ô Israel, in me verò salus & auxilium tuum. Ubi quidem Hebræa verba variè redduntur, sensus tamen manifestus est, quod origo mali non in DEi *εὐδοκία*, sed in hominum malitia sit quærenda. Agnoscit ipse Crocius, quod ex isto loco *Ezech. XVIII.* absolutum reprobationis decretum fortiter redargui possit, in *Syntagmat. lib. 4. cap. 1. pag. 980. §. 5.*

Absit, ut tam justo mundi iudici hoc iudicium tribuamus. *Genes. XII. v. 15.* quippe qui tam constanter & seriò asseverat, se non delectari morte peccatoris. *Ezech. XII. v. 10. 11. 12. 13. 14. & Sapient. XII. v. 15.*

THESES. XII. Hic verò animum advertat Crocius, atque attendat rectius, quod Dominus Deus in illa sua asseveratione, juramento etiam confirmatâ, seriò detestetur *omnem omninò absolutam peccatorum reprobationem*, sive à gratia, sive à gloria fieri censeatur, sive *negativa*, sive *positiva*, sive *simplex*, sive *comparativa* & *respectiva* dicatur. Nullius enim peccatoris mortem vult Dominus, justissimus Iudex, in beneplacito suæ voluntatis, sicuti protestatur ipse: *Non delector morte improbi.* Quæ vehemens negatio est, ut alibi docetur, & graviter pronunciat, quod interitum peccatorum prorsus nolit, nec quenquam ex mera *εὐδοκία* reprobare, in miseria relinquere velit. Sic & Apostolus Petrus notanter ait *II. Pet. III. v. 9.* DEus non vult ullos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti: Ideò & magna lenitate tolerat improbos, ut per DEi longanimitatem moveantur & incitentur ad pœnitentiam, ut Paulus disertè asserit. *Rom. II. v. 4.* *An divitias benignitatis eius & tolerantia & lenitatis contempnis?* Ignorans ὅτι τὸ χρῆσθόν τῆς
JH

Ἡ δὲ εἰς μακάριον σε ἀγάπη, quod benignitas DEi ad penitentiam te
ducat, efficaciter agat, moveat, actu trahat, quæ vis verbi ἀγάπη est.
Rom. VIII. v. 14. Fasissimum proinde est, quod DEus in bene-
placito voluntatis suæ aliquos absolutè reprobet, quocunq̄ue mo-
do ea reprobatio sive exclusio à gratia DEi, (quæ maximè certa
pæna est) sive simpliciter, sive comparatè, sive finitè, sive infinitè
&c. Errat omninò Johannes Crocius in defensione *secunda partis*
conversacionis Prutenicæ adversus Menzerum c. IIX. p. 269. scri- Johan.
Crocius.
bens, quod Deus aliquos & non omnes, deinde, quod hos potius,
quàm illos reprobare decreverit, *præter Dei voluntatem, causam non*
invenio. In Scriptura enim non est exposita. Imò verò Croci ibi
est exposita, quod nempe sit negligentia mediolorum salutis à DEO
omnibus oblatoꝝ, contemptus verbi divini, impænitentia, fina-
lis incredulitas &c. Errat porrò Crocius *d. l. cap. IX. pag. 284.*
quæritur, cur hunc potius quàm illum præterierit? Respondetur,
quia sic voluit. Quæritur, cum omnes essent damnatione di-
gni, cur hunc potius quàm illum decreverit propter peccatum da-
mnare? Resp. Quis cognovit sensum domini? Quis consiliarius e-
jus fuit? *præter liberrimum placitum nullam causam assequor.* Quid
ergò tandem ais Croci? Ergone DEus quosdam absoluto & simpli-
ci suo decreto, seu ex mera *εὐδοκία* reprobavit, & prædestinavit ad
damnationem? Anne causa damnationis revelata satis est in
verbo DEi?

THE S. XIII. Attende rectius, quid loquaris: Ais *propter*
peccatum reprobantur aliqui, & tamen ex *mero* DEi beneplacito.
Ἀποῦστα hæc sunt, nisi forsitan velis cū crassissimis Calvinistis sta-
tuere, peccatum ex mero absoluto DEi beneplacito depēdere. Nos
contra sic arguimus. *Quicumq̄, ex mera Dei εὐδοκία & liberrimo*
ejus placito reprobantur, illi non propter peccatum, sed ex absoluto sim-
plicissimo DEi decreto reprobantur. Ratio connexionis est in prom-
ptu: quia præter DEi voluntatem ibi nulla alia causa dari potest,
ut communiter fatentur Calvinistæ, & Crocius ipse modò profite-
batur.

Atqui aliqui homines, sive hic sive ille potius, ex mera DEi *εὐ-*
δοκία & liberrimo ejus placito reprobantur, quæ communis Calvini-
starum sententia & assertio est. E.

©

Ergò

Ergo aliqui homines, sive hic sive ille potius, non reprobantur propter peccatum, sed ex absoluto & simplicissimo DEi decreto, cujus extra ipsius voluntatem causa nulla est. Quæ conclusio ex Calvinistarum doctrina & principijs deducta, omninò erronea est, blasphema, & contumeliosa in sanctissimum DEum.

D. Men-
zerus.

THES. XIV. Sed excipiunt Calvinistæ, *objectū* reprobationis esse homines lapsos & peccatores. Ergo reprobantur propter peccatū. At v. illud peccatū in lapsu primorū hominum contractum est prorsus idem, par, & æquale omnibus. Causa igitur discriminis esse non potest, cur aliqui, hic, vel ille, vel iste, reprobentur. Respondet insuper D. Menzerus in respons. *ad defens. secunda part. conversationis Prutenica cap. IX. p. 85.* Ita reprobatum, *vel si hæc locutio non placet, rejectum esse*, totum genus humanum propter peccatum, ut sit ejectum ex Paradiso. Hæc reprobatio sive Ejectio, quæ omnes indifferenter comprehendit, non potest aut debet opponi Electioni, quæ ex omnibus aliquos segregat. Et hic claudicat simile allegatum ex Molinao p. 284. *Objicis; DEus ex singulari misericordia aliquos elegit & liberavit: reliquos justo suo iudicio deseruit, & reliquit in sua miseria.* Respondetur. Hæc vox non hominis est, nedum Christiani, sed est boatus blasphemantis misericordiam, charitatem & dilectionem DEi, toti mundo, & omnibus in ipso hominibus dantis filium suum redemptorem. Fateretur Crocius, Christum *pro omnibus satisfacisse.* Atqui DEus dici sine blasphemia non potest, eos præterisse, deseruisse, reliquisse, quibus dedit filium suum unigenitum, ut pro ipsis subiret mortem. Nisi abstineant Calviniani toties moniti & rogati, ab atrocissimâ hæc blasphemiâ, sentient gravissimas à DEo pœnas. DEus neminem deserit, nisi prius ipse desertus. Et cum posset justissime animadvertere in totum genus humanum peccato contaminatum, ex merâ misericordiâ dedit nobis filium suum *Job. III. v. 16. I. Job. IV. 9. 10.* Quare extrema ingratitude est, accusare DEum, quod maximam humani generis partem deseruerit in sua miseria. Non enim deseruit, sed misit mundo filium redemptorem, in cujus nomine vitam habebunt, quotquot in ipsum credunt. Nec minor blasphemia est, docere, *DEum ab æterno decrevisse, ma-*
xima

scima hominum parti, etiam inter eos, quibus Evangelium annuncia-
tur, nolle dare gratiam conversionis & fidem salvificam. Et tamen
hanc in ipsum Deum contumeliosam doctrinam Synodus Dor-
drechtana comprobat, & Steinius & Crocius confirmant, & quan-
tum possunt, defendunt. Hæc Mentzerus.

THESES. XV. Clarissima & gravissima dicta sunt, quibus
Dominus universalem suam voluntatem, benignitatem & benefi-
centiam sanctè contestatur: *Volo ut improbus convertatur & vivat*
Ezech. XVIII. v. 23. Vidi te conculcatum in sanguine tuo, &
dixi tibi in sanguine tuo vives: dixi, inquam, tibi, in sanguine tuo vi-
ves. *Ezech. XVI. v. 6.* Unde scribit Apostolus Paulus *Colos. 1. v. 19.*
Complacuit DEO patri, *εὐδόκησε*, ut per Christum omnia recon-
ciliarentur, tum quæ in caelis, tum quæ in terris sunt. Ecce
εὐδοκία, beneplacitum DEI hoc est, ut omnia reconciliarentur,
per mediatorem Christum. Quam Dei *εὐδοκίαν* Apostolus Paulus
graviter inculcat *1. Tim. II. v. 4.* Deus vult omnes homines sal-
vos fieri & ad agnitionem veritatis venire. Quæ verba Apostoli
de DEO sunt longè dulcissima & omnibus modis digna, quæ fide
amplectamur, *πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι*, vult omnes homi-
nes salvos fieri, ut agnoscit ipse Ludov. Crocius in *dissertat. exegeti-
cis dissert. IX. §. 51.* quæ, inquit, mirum si nemo amplecteretur, &
orthodoxè interpretaretur, nisi distinctionem voluntatis *compla-
centiæ & decreti* scholæ, cū tali præsertim interpretatione ac deter-
minatione, quã nec decimus quisq; facilè divinaverit, reperissent.
Ego sanè, pergit Crocius, *ut jacent ea accipio*, & quidem partim pro
voluntate complacentiæ, quam vocant, seu approbationis & dele-
ctationis, partim pro voluntate faventiæ sive benevolentia atque
adeò beneficentiæ, quia secundum sapientiam & justitiam salutis
media ordinat, & Hebræis *רצונו* ut plurimum dicitur. *Psalms.*
v. 5. v. 13. Psalm. LI. v. 18. 20. 21. & XLVII. v. 10. 11.

THESES. XVI. Clarissima & gravissima dicta sunt, quibus u-
niversalis dilectio Dei erga omnes peccatores nobis commendatur. *Dilectio*
Rom. V. v. 8. commendat DEUS suam charitatem erga nos, quod, *Univer-*
cum essemus adhuc peccatores, Christus pro nobis mortuus est. salis.

Quæ gratia ibid. extenditur *ad omnes* in Adamo perditos *v. 15. &*
seqq. Job. III. v. 16. Sic DEUS dilexit mundum, ut omnis, qui
 credit in eum, non pereat. Ubi monet Ludov. Crocius in
Syntagmate S. Theolog. lib. IV. cap. 1. §. 5. quod in sacris literis vox,
mundus, aliquando significet genus humanum universè, aliquan-
 do certam illius partem, & quidem vel credentes duntaxat, qui è
 toto mundo ad regnū Dei colliguntur. ut *Job. VI. v. 33. 2. Cor. 5. v. 19.*
(hic fallitur Crocius) vel impios duntaxat, qui è toto mundo con-
 demnantur. Manifestū v. est, vocem, *mundi*, hinc non intelligi hoc
 ultimo significatu, quo accipitur *Job. XVII. 9.* Non oro pro mun-
 do & *Johan. XIV. 17.* mundus non potest accipere spiritum veri-
 tatis. Nam neque videt eum, neq; cognoscit eum, nempe impi-
 us mundi indurari cæcus, qui in incredulitate & impenitentiā suā
 contumaciter perseverat. Nam Christus non docet Deum tales
 adhuc diligere, aut etiam intuitu talis incredulitatis dilexisse, sed
 ait. *Job. III. v. 36.* jam iudicatos esse, & iram DEi super eis
 manere. Nec tamen Christus hinc per mundum intelligit *ele-*
ctos tantum, prout jam à mundo separati sunt: sed *totum genus hu-*
manum universè sumtum, prout natura in peccato jacet, & prout
 communiter per Evangelium ad pœnitentiam & fidem in Chri-
 stum vocatur, secundum illud *Marci XVI. 16.* proficiscentes in
 totum mundum prædicare Evangelium omni creaturæ & *I. Job.*
II. v. 2. Hanc verò non esse *παρερμηνείαν*, sed genuinam verbo-
 rum Christi interpretationem, manifestum fit, tum ex his verbis,
 quibus communiter omnibus hominibus, *si modò in filium credant*,
 vita æterna promittitur: tum ex sequentibus, ubi hic mundus in
 duas partes dividitur, quarum una in filium credit, adeoq; dile-
 ctionem DEi, lucem, vitam, & salutem amplectitur; altera verò
 non credit, quam postmodum dilectione & gratia DEi privat, ju-
 dicijque æterni ream agit: tum deniq; è tota concione Evange-
 lij, qua dilectio & gratia DEi in Christo omnibus communiter
 offertur, ijq; per eam ad pœnitentiam & fidem in Christum invi-
 tantur. Rationes verò ob quas Christus hanc loquendi formulā
 usus est, potissimum duæ sunt. Prior respicit Judæos & gentiles,
 ut nempe sciamus DEum non solos Judæos ita dilexisse, quem-
 admo-

Mundus
significat
totum ge-
nus hu-
manum.

admodum sibi perperam persuadebant, se solos esse dilectum Dei
populum; verum & gentiles, ut liquet ex *Job. XI. 81. 82.* ubi asse-
ritur, Jesum mortuum quidem pro populo, verum non pro po-
pulo solum, sed etiam ut filios DEI, qui in toto mun-
do dispersi erant, colligeret. *Posterior* respicit omnes tentatas
conscientias, ut videlicet sciamus, neminem hominem *absolutè à*
gratia DEI exclusum esse, præter eos qui sese propria sua impi-
nitentia & incredulitate ab ea excludunt. Item in *Dyodecade*
dissertat. IX. §. 56. p. 475. Quamvis in sacris literis dictio, *mun-*
dus, aliquando significet totum mundi Systema, aliquando cer-
tam ejus partem, homines puta peccatores, & quidem vel cre-
dentes & non credentes promiscuè, vel non credentes & impios
duntaxat, qui è toto mundo condemnantur: hinc tamen pro *hu-*
mano genere capitur universè, ut tota orthodoxa antiquitas recen-
tiores & quidè melioris notæ Theologos, Lutherum, Melanchto-
nem, Calvinum, Pezelium nostrum, aliosq; adversus Romanum
papatum omnesq; hæreses, protestantes & orthodoxos quàm plu-
rimos edocuit. Universè, inquam, hinc capitur dictio *mundus*,
pro toto humano genere, quod naturâ in peccato jacet & commu-
niter per protevangelium ad penitentiam & fidem in semen bene-
dictum, Messiam sive Christum, à DEO *Φιλανθρωπῶ*
vocatur, quemadmodum eximius Theologus D. Johan. Ber-
gius in aulâ Electorali Brandenburgicâ, commentario luculento
in dictum *Johan. III. v. 16.* quem Syntagmatis nostri p. 987.
laudavimus, solidè demonstravit. Hactenus verba Crocij splen-
dida & speciosa satis.

THESES XVII. Et hæc ita illi de amplitudine gratiæ. Lustre-
mus nunc *crassiorum Calvinistarum glossemata*, quibus dicta modò *Glossemata*
notata, & ab ipsis recentioribus Calvinistis laudata, pervertere co- *ta Calvi-*
nantur. In varia illi scinduntur studia, nec secum consentiunt, nec *nistarum.*
inveniunt, in quo firmiter consistere queant. Unus quod statuit, al-
ter rescindit evertitq;. Saltem ut eludant illa dicta, modò *simula-*
tam, nescio quàm, DEI voluntatem comminiscuntur, modò ea
interpretantur *de voluntate signi*, de doctrinâ, & voluntate revela-
ta, approbationis, præceptionis &c. modò universalis dicta restrin-
gunt

Calvinus.

Calvini
blasphemie de
duplici
personâ
Dei.

gunt ad genera singulorum, ad quosvis status sive ordines hominum, vel ad eos, qui convertuntur & salvantur; modò *hypotheticè* intelligenda censent, Si crediderint, & quæ sunt alia *ὑποθετικὰ*, quæ hic passim confectari solent. Calvinus Princeps Calvinistarum, et Antipilanus, ut à Crocio laudatur, Super Caput XVIII Ezechielis sic commentatur ad illud: *an ullo pacto delector morte impij? dicit Dominus DEUS, an non ut convertatur à viis suis, & vivat?* alijs, inquit, verbis confirmat, Deum nihil magis cupere, quàm ut quicumq̃ peribant & ruebant in mortem, redeant in viam salutis. Et hac etiam de causa non modò hodiè Evangelium promulgatur in mundo, sed omnibus seculis voluit Deus testatum esse, quàm propensus sit ad misericordiam. Deinde subjicit: *Dicitur Deus nolle mortem peccatoris. Quare? quia vult omnes converti.* Nunc videndum est, quomodo velit DEUS, omnes converti. Nam pænitentia certè est singulare ejus donum, quemadmodum ejus est *creare* homines. Jam si penes Deum est, convertere homines, sicuti *creare*, sequitur ideò non converti reprobos, quia DEUS non vult ipsos converti. Si enim vellet, potestas in promptu est. Hinc igitur apparet, eum nolle. Sed nunc rursus obganniunt, si Deus non vult omnes converti, ergò ipsum esse fallacem: deinde nihil certi statui posse de paterna ejus benevolentia. Atqui iterum facilè solvitur nodus ille. Neque enim reliquit nos suspensos, ubi dicit se velle omnes salvos facere: quare? si enim nemo resipiscit, quin simul ipsum exorabilem reperiat, ita impletur hæc sententia. Sed notandum est, Deum *duplicem personam* induere. Nam hic vult estimari ex suo verbo. Sed interea non obstat hæc DEI voluntas, quam in verbo suo proponit, quin decreverit ante creatū mundum, quid facturus esset de singulis hominibus. *Hæc Calvinus ibid.* Qui quò magis suis indulget hypothesibus, & præconceptis opinionibus, eò in pejora semper ruit dogmata. Supponit ille homines converti, sicuti per absolutam potentiam Dei creati sunt, quod cum non ita faciat in reprobis, eum nolle istos convertere. Unde mavult deserere sermonis proprietatem, quàm apertis dictis acquiescere, sed & inde DEO duplicem imponit personam, duplicem attribuit voluntatem, alteram alteri planè ad-

nè adversam. Quo sanè dogmate nihil cõgitari potest vel ab-
furdum magis vel impium.

THE S. XVIII. Eam tamen vāsaniam Calvinus in ultimo
præsentis capituli Prophetici versiculo ingeminat, & magis magisq;
prodit. Verba Prophetæ sunt: *non delector morte morientis, dicit* Ezech.
Dominus Deus: Convertimini igitur & vivite. Agnoscit aperta ea esse XV III.
Prophetæ verba. Deus n. dolenter hîc testatur, *se nolle mortẽ morien-*
tis. Subdit verò: Respondeo, nihil esse absurdi, si Deus suscipiat
duplicem personam, non quod ipse sit duplex, sed quia incom-
prehensibile est nobis ejus consiliũ. *Hoc quidem fixum esse debet, an-*
te conditum mundum nos esse prædestinatos vel ad vitam vel ad mor-
tem. Nunc quia non possumus ascendere ad illam altitudinem, necesse
est, ut Deus se ad ruditatem nostrã conformet. Hinc porrò verba *velle*
& nolle, quæ simplicissimæ significationis sunt, adeò pervertit, ut
impropriè accipiendæ esse dicitur. *Solutio, ait in promptu est, Deum*
metaphoricè loqui & mutuari, quod hominibus propriè convenit. Jam
cur non idem in causa præsentis valebit? nempe Deum respectu Le-
gis & totius doctrinæ Propheticæ pronunciare, se velle omnes sal-
vos. Ergo Deus non oblectatur morte morientis, nempe si respici-
amus ejus doctrinam. Quod si volumus penetrare ad ejus incom-
prehensibile consilium, alia erit ratio. O, sed hoc modo *Deus est*
duplex. Jam negavi, quamvis suscipiat duplicem personam, quia
sic necesse est, pro modulo captus nostri. *Interea verissimè hæc pro-*
nunciat Ezechiel, Deum nolle mortem pereuntis quo ad doctrinam. Hæc
Calvinus. Ecce qualem ille Deo tribuat doctrinam & personam,
qua id præ se ferat, quod revera non vult, nec est: quã id repræsen-
tet, quod non est in consilio Dei incomprehensibili, imò quod ibi
aliud est, & alia ratio, Scilicet loquatur ita Deus pro modulo cap-
tus nostri, quod tamen non ita sit. At verò hoc non est docere, sed
decipere. Sic enim non dicitur id, quod res est, sed aliud quàm res
est. Fallit ergò iste sermo & decipit. Absit, absit quàm longif-
simè, ut id de verbo Dei vel cogitemus, nedum pronunciemus.
Sic enim sublata esset atq; penitus prostrata omnis veritas divina,
omnis fides, omnis spes, & in universum omnis religio Christia-
na. Tantum est, quod hic errat & blasphemat Calvinus.

THE S:

Britanni
Theologi.

Crocij con-
fessio.

THESES. XIX. Rectius pronunciant, statuuntq; Britannii
Theologi *part. 1. Synodi Dordrecht. in iudicio exterorum*: Evange-
lio, inquit, nihil falsum aut simulatum subest, sed quicquid
in eo per ministros offertur aut promittitur hominibus, id eodem
modo ab autore Evangelio offertur & præmittitur iisdem. Huc
facit quod meritissimè scribit, & verè censet Crocius *in dissertat. A-
pologeticis thes. LX. pag. 89.* Repudiamus eorum opinionem, qui
docent, Deum voluntate revelatâ nolle, occulta velle peccata:
DEUM interdum verbo significare, se velle, quod revera non
vult: nec semper, nec in omnibus verum esse, DEUM, quod man-
dat, velle effici. Ego enim, si ita loquar, aut scribam, indigna
DEO, me ipso iudice, sentiam, qui neq; explicare possum, quomo-
do illa cum perpetua & immutabili veracitate, sinceritate & justi-
tiâ convènant: interim mandatorum Dei multas varietates a-
gnosco, quas hic nunc non possum explicare, veruntamen nul-
lum, quod non sit veritate & sanctitate subnixum. Sed et Calvi-
nus ipse semetipsum damnat, quando *lib. IV. instit: cap: XVI. §. 5.*
*difertè scribit. Non dignatus est Dominus olim circum cisione, quin eo-
rum omnium participes faceret, quæ per circumcisionem signata tunc fue-
runt, alioqui meris præstigijs ludificatus esset populum suum, si fallacibus
Symbolis eos lætasset, quod solo auditu horrendum.* Ita omninò est. At
verò idem velim iudices de verbo prædicationis, quod si Deus non
velit auditores eorum omnium participes facere, quæ per verbum
offert, promittit, annunciat, tum utiq; meris præstigijs ludifica-
retur homines, &, vel ipso Calvino iudice, fallacibus signis eos
lætaret, quod certè solo auditu horrendum est.

Voluntas
signi Cal-
vinistica.

THESES. XX. Neq; ab isthac impietate multum abeunt illi
commentatores, qui dicta interpretantur *de voluntate signi & reve-
latâ*, ita scilicet, ut istam circa idem atq; uniforme objectum di-
scriminant à voluntate beneplaciti & arcana. Audiatur rursus
Johannes Calvinus, qui super *I. Tim. II. v. 4.* DEUS vult omnes
homines salvos fieri sic commentatur: DEO cordi esse omnium
salutem demonstrat, quia omnes ad veritatis suæ agnitionem vo-
cat. Argumentum est à posteriori. Nam si Dei potentia est E-
vangelium in salutem omni credenti, certum est invitari omnes
ad

ad spem vitæ æternæ , quibus Evangelium offertur. *II.*
Pet. III. v. 61. Non vult ullos perire , sed omnes ad pæniten-
tiam tendere. Iterum Calvinus: Mirificus hic erga humanum genus
amor , quod omnes vult esse salvos , & ultro pereuntes in salutem
colligere paratus est. Sed hic quæri potest , Si neminem Deus peri-
re velit , cur tam multi pereunt? Respondeo , non de arcano Dei
consilio hic fieri mentionem , quo destinati sunt reprobi in suum
exitium , sed tantum de voluntate , quæ nobis in Evangelio patefit.
Hinc communiter tradunt Calvinistæ; Deum velle salutem omni-
um hominum voluntate signi , non voluntate beneplaciti ,
ut Beza in Respons. 11. ad acta colloquij Mompelgartens.
Zanchius lib. 111. de natura Dei cap. 4. & lib. 5. cap. 2. q. 3. thes. 1. n. 8.
fol. 63. sic scribit : Dictum illud *1. Tim. II. v. 4.* varias habet interpre-
tationes. Primum ita explicatur , Deus vult omnes homines salvos
fieri , *voluntate scilicet: revelata* ex Scripturis , quæ etiam voluntas Signi
appellatur à Scholasticis. At voluntate arcanâ , quæ & beneplaciti
vocatur , non omnes salvos fieri vult Deus , sed solos electos. Idem
inculcant passim *Piscator contra Hemmingium de gratia Dei , Contra*
Schaffmannum etc. alijq; Et eam quidem voluntatem Signi adeo
distinguit a voluntate Beneplaciti , ut hanc , quam efficacem & po-
tentiss. prædicat , quæq; Deus electos ad vitam æternam prædestinat ,
negent esse revelatam. Sic *Petr. Martyr in loc. Comm. class. 1. cap. XIV.*
n. 3839. Disputat , Deum voluisse voluntate Signi , ut homo vive-
ret , at voluntate beneplaciti , ut interiret. Addit , quod aliquo mo-
do indicavit , referendum est ad voluntatem signi ; quod autem si-
bi soli , ut secretum & arcanum retinuit , id ad voluntatem bene-
placiti. Item : Hæc voluntas cum altera conjuncta est. Nam
qui ab altera excidunt , in hanc incidunt , & qui aspernantur eam
Dei voluntatem , quæ Legem , promissa , minas & consilia propo-
nit , in eam incurrunt , quæ peccantes pro sceleribus pænas luunt.
Item : Hæc porrò ea voluntas est , quæ Deus electos ad æternam
vitam prædestinat , quæ ut nobis obscura est , ita cum sit potentis-
sima , labefactari non potest. Ex hac dominicæ voluntatis distin-
ctione satis intelligimus , quid respondere oporteat , quando no-
bis objicitur , *Deum fecisse hominem in animam viventem* , & propte-
rea non

D

rea non

non velle, ut pereat. Nam dicimus, id esse verum, quoad *signi voluntatem*, siquidem homini Legem obtulit, promissa, minas, consilia. Quæ si fuisset amplexus, utiq; vixisset. At si alteram illam potentem & efficacem voluntatem spectemus, certè negari minimè potest, eum voluisse hominem interire. Quia ut habetur *Prov. XVI. DEus omnia propter seipsum condidit, impium etiam ad diem malum.* Et Paulus docet: *Deum instar figuli alia quidem vasa in gloriam fingere, alia in contumeliam.* Hæc quoque voluntas ea est, quâ Deus pravas hominum cupiditates & peccata regit, gubernat & moderatur, ut dictum est, pro suo arbitrio. Hac Deus voluntate impios tradit in reprobum sensum, immit- tit Chaldaeos, qui populum suum captivum abducant, addit illu- sionibus efficaciam, seduci vult impios, & eos dicitur indurare. *Hæc Martyr d. l.* Quæ omnia ut ex abscondito quodam Dei bene- placito perperam deducit, ita multis modis erronea sunt, cum partim ad voluntatem judicij divini in verbo satis superque reve- latam referantur, qua impios ob antegressa peccata, tanquam ju- stus Judex punit, cohibet, coercet, & tandem ob contumaciam deserit: partim prorsus non fiant efficaciter ex Dei beneplacito, utpote peccata impiorum & obdurationem, sed contra ejus vo- luntatem, licet ea permittat, moderetur, inq; finem bonum diri- gat. Paulus *Rom. IX.* non ait, Deum vasa iræ in contumeliam fingere, sed ea multâ lenitate tolerare, videlicet, ut ea commove- antur ad penitentiam, æternumq; vivant. *Rom. II. v. 22. II. Pet. II. v. 9.* Locus *Proverb. XVI.* non agit de creatione impij, multò minus de creatione primi hominis, ut Martyr hic eo abutitur, sed de Providentia Dei, qua in pænas pro meritis trahit impios. Dies malus ibi est, non malum culpæ, sed pœnæ. ut in *Proverb. cap. XV. vs. cap. XXIV. 10. c. XI. 4. Psal. 41. 2. Psalm. 49. v. 6. & c.*

THE S. XXI. De quibus alibi fusius, nunc illud saltem ani- madvertendum est, quod de *voluntate signi & beneplaciti* pronun- ciat, & præcipuè an illud, quod DEUS hominem fecerit in animam viventem *Gen. II.* intelligendum sit de voluntate signi tantum, & quidem in oppositione, ut voluntate beneplaciti, eum non vivere, sed perire voluerit. Hoc illud est, quod Eminentissimus &

Nobi-

Nobilissimus olim Theologus B. D. Hoe in der Unvermeidlichen
 Rettung adversus oraculum Dodonæum non immerito con-
 demnavit. Ein abschewlicher Calvinischer vnd vom Teuffel ent-
 sprossener gewel istts / daß vnserm H E R R E N Gott ein solcher
 Scheinwille angedichtet wird / der dem eigentlichen ernsthen Willen
 G O T T E S ganz vnd gar zu wider vnd zu entgegen lauffe / also
 daß der Calvinisten fürgeben nach / vnser H E R R G O T T gar
 anders rede im wort / oder in der heiligen Schrift / vnd gar anders
 wegen seines bey sich heimlich gemachten Rathschlusses gesinnet
 sey. als zum Exempel Petrus Martyr schreibet d.l. *Loc. Com. cap.*
14. n : 39. f. Deum voluisse voluntate Signi, ut homo viveret, vo-
 luntate beneplaciti, ut interiret. Gott habe dem Scheinwillen nach
 gewolt / das der Mensch solte leben / dem eigentlichen Willen aber
 nach / das er solte verderben. Hoc dico illud esse, quod in Marty-
 ris sententia meritò damnatur.

T H E S. XXII. Jam & tota doctrina Calvinistarum crassiorum
 de voluntate Signi & beneplaciti divini peruersissima prorsus est,
 quod diffiteri non potest Ludow: Crocius; ideò ex gravi quodam
 Theologo *dissert. VIII. de voluntate Dei §. 15. sic scribit*: Non sine
 iudicio gravis Theologus non est, inquit, hæc voluntatis divinæ
 distinctio, quæ dupliciter nostro considerandi modo consideretur,
 sed est distinctio signi, quo Deus voluntatem suam manifestat, ab
 ipsa voluntate, quæ per signum illud manifestatur. Si ritè ex-
 pendatur, inepti sunt illi termini, inepti appellandi modi, meli-
 us distinguerent, si accuratè loqui vellent, inter beneplacitum,
 & inter signum voluntatis divinæ. Sed demus hoc ruditati isti-
 us seculi, & remittamus ad aliquas istorum hominum ineptias.

*Crocius de
 Voluntate
 Signi.*

T H E S. XXIII. Errant omninò graviter, qui voluntatem
 signi adeò dividunt à beneplacito, ut circa idem uniforme obje-
 ctum dissentiant, & in tantum contradistinguantur, ut aliud sta-
 tuatur in signo, aliud de eodem prorsus absconditum lateat in be-
 neplacito. Hac enim ratione tollitur omnis veritas signi, indeq;
 voluntas signi, ne vera quidem erit, sed fallax nimis. Id quod a-
 gnoscit *Wendelinus lib. 1. Theologia Christianæ cap. 1. thes. X. pag. 71.*

*Wendeling
 scribens;*

scribens: actum esse de veritate verbi, si non exacte consentiant
voluntas signi & beneplaciti: si, inquit, cum voluntate signi exacte
non consentit voluntas beneplaciti, cuius signum profert Deus in verbo,
actum utiq; est de veritate verbi divini. Item in Proleg. c. 2. thes. 5. p.
12. ait, ubi consensus inter signum & conceptum signatum non est,
ibi veritas signorum seu verborum non est, quicumq; tandem lo-
quentis sit finis. Ut si Numa dicat, se leges suas accepisse à Deo
Ægeriâ, quas tamen sciat à Deo se non accepisse: dicat tamen eo
fine, ut legibus suis auctoritatem conciliet apud plebem: menti-

Molinæus.

tur Numa. Rectius ergo Molinæus in Anatom. Arminianismi c.
4. p. 20. §. 10. hac in causa judicat. Thomas, inquit, & Scho-
lastici, voluntatem Dei distinguunt in voluntatem beneplaciti & volun-
tatem signi, id est, significatam: Cujus distinctionis membra coinci-
dunt: nam de voluntate beneplaciti, multa nobis significata sunt. Un-
de hodierni molliores Calvinistæ concedere coguntur, & publice
docent voluntatem signi esse veram internam & seriam Dei volun-
tatem. Quâ de causâ Bergius im Unterscheid vnd vergleichung des

Bergius.

Evangelischen vom Willen Gottes p. 86. sic scribit: Darneben ver-
neinen die vnsrigen nicht/das Gott aller Menschen seeligkeit war-
hafftig dergestalt vnd so ferne wolle / wie ers in seinem worte / als
dem zeichen seines willens / dem auch der geheime wille seines wohl-
gefallens keinesweges zu wider ist / bezeuget hat. Item pag. 88. Das
es dennoch auch der warhaffte ernste / innerliche wille Gottes sey /
was er wil / das die Menschen auß schuldigem gehorsam thun sol-
ten / ob er ihnen schon darneben die Macht vnd Freyheit less-
set / das sie auß ungehorsam vnterlassen können / das
wird in der schrift vielfältig gelehret: Denn alle gebote
Verheissungen / Bedrawungen / Warnungen / Vermahnungen /
Klagen vnd Verweisungen Gottes / sind eitel Zeugnisse dieses Wil-
lens / vnd bedeuten ein recht ernstes innerliches begehren / Gottes
an die Menschen: Auch alle Straffen vnd belohnungen / vnd alle
gerichte Gottes sind effecta dieses Willens / weil Gott eben darumb
so hefftig zürnet vnd straffet vber die Gottlosen / das sie nicht ge-
than / was er wolte / das sie thun solten: gleich wie er hingegen die
Frommen so reichlich dafür belohnet / das sie seinen willen gethan
haben.

TRES.

THES. XXIV. Alij ergò cum animadvertant dicta illa loqui
 de voluntate beneplaciti divini, alia comminiscuntur glossemata &
 tropas, quibus pudendam suam contegant causam, prætenden-
 tes eorum universalitatem esse restringendam ad eos, qui salvantur,
 vel qui veniunt ad agnitionem veritatis, & convertuntur, quam ac-
 commodam vocitant distributionem, vel ad genera singulorum,
 ad hominum ordines & status. Sic Zanchius lib. V. de natura Dei cap.
 II. f. 563. alij, ait, de voluntate beneplaciti interpretatur, sed variè ex-
 ponunt dictionem, Omnes. Aug. Tom. 3. Enchi. ad Lau: cap. 103.
 Accipiunt enim quidam Omnes, non pro omnibus in universum
 hominibus, sed pro omnibus electis, qui servantur. Et sic exponunt,
 Deus vult omnes homines salvos fieri, id est, omnes, qui servantur
 (ij autem sunt electi) De voluntate servantur, quia Deus vult illos
 servari. Præterea ijdem pro electis itidem accipiunt omnes, sed aliâ
 ratione explicant: nempe Omnes homines, id est, ex omni genere
 hominum aliquos: esse enim in omni genere hominum aliquot ele-
 ctos. Proinde orandum Deum pro hominum genere, etiam pro ty-
 rannis principibus, ut si fortè electi sint, serventur. Atq; hæc vide-
 tur esse genuina interpretatio. Eodem modo exponit P. Martyr in
 L. C. class. I. cap. 14. Item Perkinsus de prædestinatione & gratia Dei, nec
 non Calvinus in I. Tim. II. Verum impingunt illi in manifestam li-
 teram illorum dictorum, quæ notanter loquuntur de omnibus ho-
 minibus, de peccatoribus, etiam morientibus in peccatis. Disertè
 ait Dominus, nolo mortem morientis Ezech. XVIII, & infra cap.
 XXXIII. addit, quid moriemini domus Israel? quibus verbis suam
 voluntatem extendit quoq; ad eos, si qui incuriâ Prophetæ pereant,
 vel ob peccata sua moriantur. Paulus verò clarè loquitur de omni-
 bus ijs, pro quibus est orandum. At verò non pro ijs saltem oran-
 dum est, qui salvantur, nec pro generibus singulorum tantum, sed
 promiscuè pro omnibus hominibus, et singulis, etiam pro hostibus ve-
 ritatis, pro Tyrannis, pro inimicis, pro infidelibus, ut convertan-
 tur. Quam in rem Marloratus ex ipso Calvino super I. Tim. II.
 scribit. Paulus jubet non pro fidelibus modò concipi oratio-
 nes, sed pro universo genere humano. Poterant enim nonnulli
 ita secum reputare, Cur de infidelium salute essemus solliciti, qui-
 bus eum

Zanchius.

Omnes va-
riè intelli-
guntur.

Omnes &
singuli.

bus cū nihil est nobis necessitudinis. Nonne satis est, si fratribus pro fratribus oremus mutuò, ac commendemus Deo totā suā Ecclesiā. Nihil enim ad nos extranei. Huic sinistrae opinioni occurrit Paulus, ac jubet Ephesios, suis precibus complecti *omnes mortales*, nec eos ad corpus Ecclesiæ restringere. Christianorum enim est imitari exemplum Dei Patris, & Jesu Christi, filij sui. Ille autem finit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super justos & injustos. *Matth. V. 55.* Hic verò etiam pro persecutoribus oravit. *Luc. XXIII. v. 34.* Gentiles in sacris suis devent Christo addictos: at Christiani pro universis hominibus, etiam inimicis & peccatoribus orare debent. Item Apostoli temporibus Reges erant infideles, & Ethnici, adversarij fidelibus: sed tamen pro his orari voluit, imò tantò sollicitius hoc curavit, quantò magis clementiæ divinæ influxus illis pro illorum regimine necessarius, ut bonifierent, ut tractabiles mansvetè præfint, benignè dominantur. *Præterea monet Marloratus ex Calvino:* Poterat fidelibus ista obstrepere cogitatio, non esse pro illis orandum, qui totas vires, opesq; suas conferrent ad oppugnandum Christi regnum, cujus propagatio cum primis optanda est. Quotquot autem erant illo tempore Magistratus, totidem erant quasi jurati Christi hostes. Occurrit autem Apostolus, ac disertè jubet, pro illis etiam precari etc. Idem inculcat *in Comment. sup. Job. cap. 17.* Jubemur pro omnibus orare, etiam pro inimicis, & Apostolus hortatur, ut ante omnia fiant deprecationes, obsecrationes, interpellationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus. *1. Tim. II. v. 1.* Deinde Christus ipse postea indifferenter pro omnibus oravit, Pater, ignosce illis: quia nesciunt quid faciant. *Luc: XXIII. 34.* Ad hæc mediatoris munus non solum orando, sed & offerendo constat. Colligamus ergò argumentum Apostoli: Orandum est pro omnibus & singulis mortalibus, pro infidelibus, pro Tyrannis, pro impijs, & reprobis; quia eorum omnium & singulorum, etiam infidelium, etiam tyrannorum & impiorum, & reproborum salutem atque conversionem vult Deus. Argumentum talè est. *Pro quibus est orandum, eorum omnium salutem vult Deus. At qui pro omnibus omninò, & singulis hominibus est orandum, uti hæctenus satis superq;*

perq; demonstratum est. *E. omnium omnino & singulorum hominum salutem & conversionem vult Deus.*

THESES. XXV. Clara hæc adeo sunt, ut istam quoq; interpretationem & restrictionem *Omnium*, recentiores Calvinistæ deserere cogantur, quin & improbant eam non pauci. Quam ob causam Daniel Chamier non ignobilis Calvinista *Tom. III. de prædestinatione lib. VII. c. 6.* sic scribit: sunt, inquit, qui distinguentes *Chamier* singulorum genera, à singulis generum, dicunt Deum velle omnes salvari, id est, *omne hominum genus*, quia nulla sit apud Deum distinctio Judæi & Græci, liberi & servi, divitis & pauperis, maris & feminae. At nolle tamen servari omnes, nempe eundo per singulos, ita ut nullum individuum omittatur: quomodo dicimus, omne animal fuisse in Arcâ Noë, etsi verum, fuisse duntaxat ex omni specie quadam. Alij omnes reduplicativè explicant, vult omnes salvari, qui salvantur; quia nemo salvatur præter ejus voluntatem. Sic dici possit, Hic magister docet omnes pueros hujus civitatis, non quod omnes omnino doceat, sed quid nemo doceatur, nisi quem ipse doceat. Quam similitudinem ut etiam S. Augustinus adhibeat *lib. de nat. & grat. cap. XL I.* hic tamen locum non habet, idè improbat eam Chamier, & addit; Harum distinctionum neutra videtur accommoda. Nam & durum est illud *2. Pet. 3.* nolens ullos perire, flectere ad genera singulorum, & illud certè *Ezechielis XVII.* non vult Deus mortem peccatoris, cum mors non possit considerari in generibus singulorum, sed in singulis generum. Sed & Pauli institutum (cum scilicet *1. Tim. 2.* dicit Deum velle omnes salvos fieri.) seorsum abit. Jubet enim orari, non pro singulorum generibus, sed pro singulis generum. Argumento sunt reges & πάντες οἱ ἐν τῷ αἰεργχῆ, pro quibus sigillatim Ecclesia orat pro varijs temporibus, & locis: Exempli gratia pro Nerone tum, cum hæc Apostolus scriberet. Non est verò bona ratio, Orate pro Nerone, quia Deus vult aliquos Imperatores salvari. Altera æquè impingit in easdem rationes. Nam quid infantius quàm si dicas, Deus non vult aliquos perire, qui servantur; non vult mortem peccatoris, quem vult servari. Orate pro Nerone, quia Deus vult servandos servari. *Hæc Chamier verè ac solidè.*
Hactenus

Hactenus ergò , ubi firmiter consistant Calviniani , non conveniunt , sed undiquaq; dissentiunt , mutuisq; ac infestis signis se oppugnant , jugulantq;.

Chamier.

THE S. XXVI. Tandem eò dilabuntur , ut voluntatem DEI hic rursus pervertere conentur , distinguentes inter *εὐδοκίαν* & *εὐαγγελίαν* , quasi DEUS delectetur quidem , salute omnium hominum , tanquam re bonâ , si fiat , non tamen eam velit in *εὐδοκία* sive beneplacito , & intimo suo decreto. Sic *Chamier dictò loco* respondens ad argumentũ , quod Deus neminem prædestinet ad damnationem , quem velit salvari. *Respondeo*, inquit, *Suppositâ distinctione voluntatis Dei*, ut alias in *εὐδοκίαν* , quâ Deus decernit aliquid suo tempore fieri , ad quam refertur prædestinatio : Et *εὐαγγελίαν* , quâ velit hoc illudve ab hominibus fieri , juxta sua præcepta , sive ex officio. *Hæc*, inquit, *distinctione suppositâ*, respondeo ad Argumentum : de *εὐαγγελία* , negari majorem. *Quemadmodũ n. vult Deus , filium optare longos annos patri , nec vult tamen ipse dare : Sic vult Deus omnes homines servari , id est , tendere ad salutem , nec tamen vult ipse hominibus omnibus dare salutem.* Verum enim verò hoc est uno ictu profligare , ac prosternere omnia ea , quæ hactenus asserta fuerunt. Neq; verò tantum dicitur in verbo DEI , DEUM non delectari morte impij , sed & seriò velle , ut convertatur , vivatq;. Quinimò fidelissimus Deus sanctè contestatur , *se velle convertere impium* , cor emollire , novum ei spiritum dare. Quod tanto amore , tanto conatu intendit , ut toto die expandat manus suas *Esa. LXV. v. 2.* & Christus studeat congregare , contumaces etiam Judæos , sicut Gallina pullos *Matth. XXIII. v. 27.* Unde luculenter satis patet , quod Deus non approbativè tantum , ut loquantur , sed effectivè etiam salutem impiorum velit. Sed satis de illis rigidiorum & crassiorum Calvinistarum glossematibus & strophis. Reliqua subterfugia in recentiorum quoq; placitis occurrent , quibus & ipsi non parum implicantur. Eò itaque ista reservanda veniunt.

THE S. XXVII. Redeundum nobis quasi postliminiò est ad molliores hodiernos & subtiliores Calvinistas , qui splendida de *amplitude gratie divinae* , ut supra prælibavimus , incipiunt scribere dogmata.

re dogmata. Quorum verba satis speciosa nec exigua, aut in-
superhabenda penitus, supra induximus. Mens eorum & senten-
tia qualis sit, & num ipsa doctrina pariter sana sit, id verò est,
quod nunc inquirendum restat. Promenda igitur essent *novissi-* *Novissima*
ma illius controversia specimina & documenta, quibus eam prodere *controversia*
solent. Nec non *ἐπιχειρησις* eà super re aut *κατάληξις* constituenda. Sed *speci-*
quia præsens dissertatio præter opinionem excrevit, & prolixio- *mina.*
rem ista causa requirit tractationem in alium locum, & in subseq.
Disputation. differenda ea omnia sunt. Nunc saltem audiantur
quæ Johan. Bergius in medium producit, consulitq;. Sic ille istam
in rem loquitur, in tractatu germanico, Unterscheid vnd ver-
gleichung von willen Gottes. Deus vult salutem omnium homi-
num. Membrlich 1. Voluntate approbante: das er für sich keine Lust/
noch gefallen hat an ihrem Verderben/sondern vielmehr an ihren
heyl vnd seligkeit Ezech. 18, 32. & 33. 11. 1. Tim. 2. 4. 2. Pet. 3. 4. 2.
Præcipiente & permittente. Daß er auch die nötigen mittel was
sie zu ihrer seeligkeit thun sollen/als da ist erkentniß Gottes / Bus-
se/Glaube/liebe/gehorsam ic für alle in gemein verordnet vnd ganz
ernstlich befohlen: auch darauff die Seeligkeit allen gar trewlich
verheissen. Mich. 6, 8. Eccl. 12. 13. Rom. 1. 20. 21. Act. 17. 30. Jes.
45. 22. Tit. 2. 11. 3. Operante daß er sie auch durch seine würckliche
güte zur Busse leitet /vnd alle dasjenige zu ihrer seeligkeit thun
wil/was seiner Weißheit / Güte/Gerechtigkeit vnd Warheit
gemäß vnd gnugsamb ist / daß sie sich bekehren solten /vnd ganz kei-
ne entschuldigung haben/als obs nicht an ihren willen / sondern an
GOTTES gnade mangelte/daß sie sich nicht bekehren können.
Rom. 2. 4. Jes. 5, 4. Ezech. 12. 2. & 24. 13. Matth.
23. 37. Act. 14. 17. & 17. 27. Rom. 1. 20. 21. Joh. 15. 24.
4 Non tamen necessitante: Nicht aber / das er sie alle unvermeid-
lich vnd nothwendiglich / oder gewis vnd unfehlbarlich seelig ma-
chen wolle: sondern das er auch an vielen / die seine Güte vnd Gna-
de verachten / seinen gerechten Zorn wider die Sünde in ihrer ver-
damniß erweisen wolle: welches auch etliche nennen den nachfol-
genden willen Gottes. Hac Bergius speciose satis,

THESES: XXVIII. Sed latet anguis in herba, multisq; modis
& turpiter fallit Calvinista. Præterquam n. quod Calvinismum
sapiant, & apertè satis prodant, quæ de voluntate approbationis, præ-
ceptionis & promissionis ex scholis crassiorum Calvinistarum propo-
nit, communem ille mediorem salutis ordinationem, quam profi-
tetur, omnèq; Dei voluntatè, bonitatè, & gratiã, suspendit ab præde-
stinatione absolutâ, ex mero liberrimo Dei beneplacito eoq; ar-
cano, quo absolutè noluerit omnes eligere ad *talem* (NB.) gra-
tiam, qua actu reddantur credentes & salventur. Sic enim scribit d.
l. n. 64. p. 109. de absoluto decreto, quando loquuntur nostrates,
tum reden sie eigendlich nicht von der Ursach / warumb Gott die
Menschen zur gänzlichen verstockung / oder zum ewigen verdam-
nis verworffen: sondern von der Ursach / warumb Er sie nicht auch
zu solcher Gnaden erwehlet habe / wie die andern / die er für der
verstockung behütet / vnd in der That gläubig vnd selig machet / wel-
ches Er doch an ihnen nach seiner Allmacht auch wohl hatte thun
können? da sprechen sie / das dieser vnterscheid vnd ungleichheit der
gnaden Gottes / nicht aus ansehen des guten oder bösen / das Er in
einen mehr oder weniger / dann in dem andern zu vor ersehen / (da sie
doch von Natur gleich / vnd alle vnter der Sünden waren / sonderlich
aus seinem freyen Willen vnd wolgefallen herrühre. Item n. 64. p.
119. de reprobis sic loquitur: das er sie nicht eben zu solcher Gnaden /
wie die andern / dadurch sie in der That gläubig / vnd also gewis se-
lig würden / erwehlet hat / das stehet allein in seinem freyen / doch
gerechten Willen / wie vor erkläret. *Ecce disparitas gratia ex mero
Dei beneplacito procedat, dependeatq;: Deum ex absoluto Decreto quos-
dam non præordinasse ad illam gratiam, qua actu credentes reddantur.*
Ita prodit se forex. da rumpelt nu der grobe Calvinismus herein /
vt benè notat D. Wellerus in tractat. German. De sanctitate Dei cap. 8.
Sic Johan. Crocius in defens. secund. part. conversat. pruten. Cap. 9.
& 10. quærit, cur Deus quosdam specialiter dilexit, cum omnes pa-
riter erant peccatores. Respondet, quis cognovit mentem Domini?
Nihil habeo quod dicam, nisi quia Deo sic licuit. Ecce absolutum
& arcanum prædestinationis decretum, quod fons & fundus totius
Calvinismi est.

Joh. Bergij
errores.

Disparitas
gratia un-
de?

THESES.

THESES. XXIX. Vnde Bergius porro efficacem sive operantem illam, ut vocat, Dei voluntatem intelligit juxta hypothesein absoluti decreti prædestinationis, indeq; eam exponit. Videlicet sic æstimes ea, quæ scribit de sapientia Dei, justitia, & veritate, was (juxta prædestinationem absolutam) seiner Weißheit/Gütigkeit/Gerechtigkeit vnd Wahrheit gemäß vnd gnugsam ist. Ex eodem primo principio insubsequentibus passim docet, contenditq;, Christum non datum esse omnibus, ut pro omnibus satis faceret, illuminationem & fidei salvificæ dationem acquireret n. 82. p. 175. Deum non velle omnibus hominibus fidem in Christum conferre, non omnes æquali salutis intentione, & pari efficacæ affectu vocare, mit gleicher intention der seligkeit / vnd gleicher affection dieselbe zuwirken &c. Hæc omnia Bergius, quæ & erronea valdè sunt & crassissimum sapiunt Calvinismum. Similia notare convenit in utroq; Crocio, alijsq; mollioribus Calvinistis.

THESES. XXX. Quanquã verò Ludovicus Crocius amplitudinẽ gratiæ magis magisq; videatur extendere, & omninò aliquam communem gratiam asserat pro omnibus hominibus, ita tamen eam proponit, ut ejus determinationem sive limitationem, nec non efficaciam fructumq; suspendat ab absoluto Dei beneplacito, ab absoluta prædestinatione, secundum quam Deus, Sapientissimus, & justissimus, eam emetiatur, ordinet, dispenset, administretq;. Inde nimirum diversam statuit in Deo *Φιλανθρωπία*, affectumve, erga eosdẽ paresq; peccatores: disparem & inæqualem salvandi voluntatem, inæqualem miserandi gratiam erga æquales reos, erga eosdem homines lapsos in communi corruptione, consideratos; (Notanter loquor de lapsis peccatoribus & æqualibus reis, de ijs n. nunc quæritur, quomodo Deus eorum omnium misereri voluerit, quo animo & qua ratione eos salvos velit, è communi miseria eruere, et in integrum restituere. Hic, inquam, quæstionis status est, non de reprobis nunc contentio est, sed de paribus, ut dixi, in pari delicto per unum eundemque Adæ Lapsum Contracto deprehensis) Circa illos Crocius statuit inæqualem miserandi actum, inæqualem dilectionem, ita ut Deus ex mera *εὐδοκία* quosdam tantum specialiter dilexerit, indeq; illos paucos peculiariter dilectos

dilectos tali tantaque gratia profecutus fuerit, quâ infallibiliter ac irresistibiliter convertantur, fide donentur atq; salventur. Reliquos omnes multò plures communiter quidem dilexerit, non eodem tamen animo, aut æquali affectu, nec sic dilexerit, sed potius ab illa speciali gratia exclusit penitus, ut ut eos aliquo modo & communi quadam gratia complexus fuerit. Et cum ab illa speciali gratia absolutè sint exclusi, ideò Christus pro ijs specialiter non satisfecerit, nec ea gratia vocentur, qua infallibiliter cōvertantur, nec fide salvifica unquam donentur &c. Cur hæc omnia sic fiant? quia Deo ex mera *εὐδοκία* sic placuit.

THES. XXXI. Hæc summa est doctrinæ Crocianæ & reliquorum molliorum Calvinistarum. Qualis ea sit, & qualis de ea *ἐπιχειρησις*, seu potius *κατὰ κρείσσεις*, facienda sit, haud obscure inde patescit, nec difficulter perspicitur. Scilicet ex primo totius Calvinismi principio de absoluta prædestinatione, duplicem in Deo facit voluntatem erga idem uniforme objectum, specialem unam, alteram communem longè diversam, absolutam erga paucos specialiter dilectos, & conditionatam erga reliquos ab absoluta illa speciali gratia exciufos, sicque cum crassioribus Calvinistis amicè conspirat. De cætero non nisi glaucomata imperitioribus objicit. Quod crassioribus Calvinianis dicitur absoluta reprobatio, sive à gratia sive à gloria, itemq; absoluta præteritio, vel ut tandem loquuntur, absoluta non-electio, id ipsum Crocio est exclusio à speciali gratiâ, quæ infallibiliter deducit ad salutem, inde omni reliqua dependent. Et hæc lerna malorum, Hic fons enormium errorum est. Sed abrumpenda modo hæc sunt. Alius ea de re differendi locus erit. Concludimus verbis *B. Lutheri ex tom. 1. Witteb. lat. Diss. sup. 1. Tim. II, pag. 438.* In Deo non est *ωρεσωποληψία*. Est autem *ωρεσωποληψία*, paribus simpliciter non tribuere paria. Nos igitur simpliciter Interpretamur illud: *Deus vult omnes homines salvos fieri.* Scilicet quoad ipsius voluntatem. Tantum est, quod hac vice præmonere volumus.

Soli Deo Gloria in secula
seculorum Amen,

05 A 1461

ULB Halle

3

003 777 901

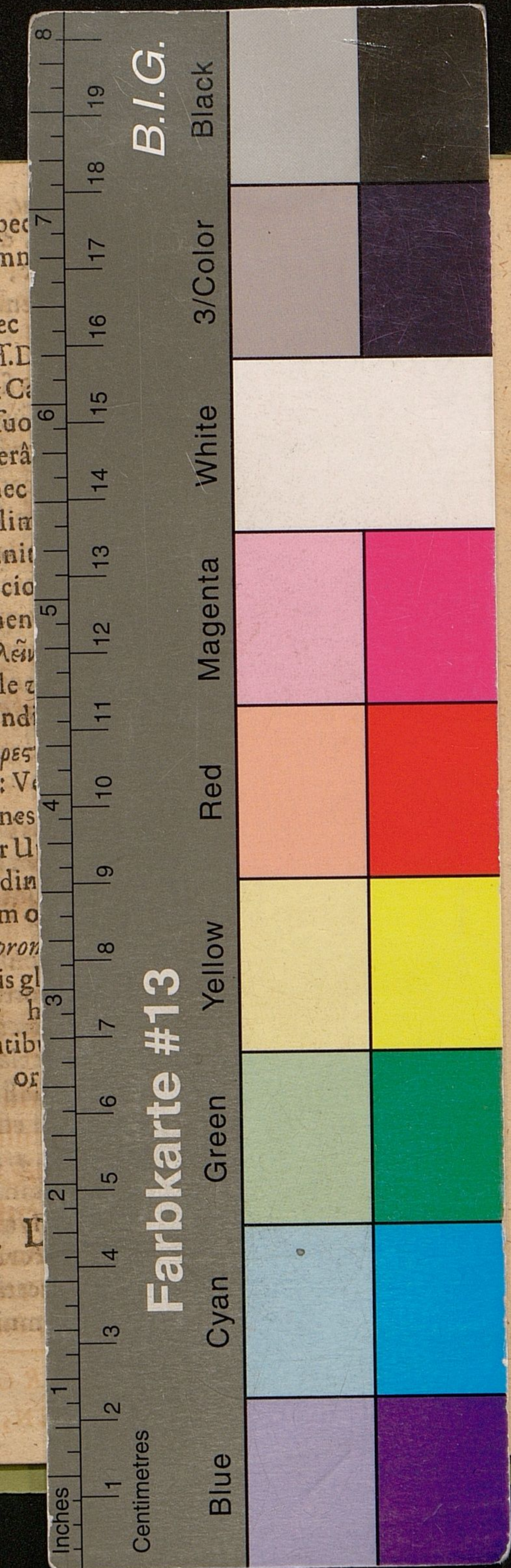

56

1017

EXERCITATIO QUARTA
De
**AMPLITUDI-
NE GRATIÆ DIVINÆ**
ERGA OMNES LAPROS PEC-
CATORES,

Ex
Johanne Bergio, Ludovico
Crocio, aliisque uberius conformata, & crassioribus
Calvinistis, tum supralapsariis, tum sublapsariis, ut in

Belgio vocantur,

opposita,

Nec non

In Alma Wittebergensi
Sub Amplissima divina gratia auspiciis

PRÆSIDE

JOHANNES SCHARFIO, SS.

Th. D. Professore Extraordinario. Metaph. & Log.
Ordinario P. h. t. Amplis. Facult. Philos. DECANO.

Respondente

M. CONRADO Newensfeldt / Dantiscano,
ad disputandum publicè proposita.

In auditorio Veteri.

ad diem XXIII. Martij, horis matutinis.

WITTEBERGÆ,

Literis JOHANNIS HAKEN, M. DC. XLIIX.